

Jó vót, hogy odakötöttünk, előtte a temetőné laktam, mer ott vót a Ragyásmaris meg a Mucur háza, hát onnét csak ejönni vót jó. Mer a házba is hallottam, amikó temettek, meg fétem is a halottaktó, hogy átgyünnnek. A halottak má nem bántanak, monta mindig a Mamika, csak attó kő féni, aki é, de én fétem a halottaktó, hogy odagyünnnek, oszt evisznek magukka, gyünnnek a csontok, nem csak egy, az egész temető, meg még olyanok is, akiktő még

Háy János 25

MAMIKÁM

(regényrészlet)

életükbe is fétem, ott megy előttük a pap, olyan fekete ruhába, az vezetí őköt, oszt kiabának, hogy megindút a fájdalom, a sírodho érté, a csontok éneköték, vót nekik kaszájuk, mer úgy gyünnnek vissza, kaszáva. Nappa temettek, éjje meg fétem, hogy kigyünnnek, ahogy a bugarak kigyünnnek a fődbő. Meg az is vót ott, hogy amikó ement az esze nekik, a Marisnak meg a Mucurnak, akó vót, hogy kizavartak a házbó, akó is, amikó tél vót, mink meg bebújtunk hátra, ahó régen az istálló vót, de most nem vót benne semmi, egy kis szalma legfejjebb. Szalma vót, ott bújtam össze a gyerekekke, bujjunk össze, mind a szegin ember malackái, montam nekik, mer ezt monta az édeasapám is, amikó még vót, és fáztunk, oszt összebujtunk, én vótam nekik az anyyuk, mer nem vót nekik se.

Ott hallgattuk összebujva, hogy kiabának, osztán ha megunták, éneköték, száz forintnak ötven a fele, üvötötte a marha, erre a Maris is, hogy egye meg a fészkes fekete fene, ténleg ement az eszüik, a kecskének nagy szakálla van, anyósomnak nagypicsája van, nem lehet az ember fábó, osztán hogy szeretlek, Maris, osztán hogy tossz meg, Mucur, tossz meg, ezt kiabáta a Maris. Megtoszot a szomszédember, mondja a Mucur, megtoszot, mi? Meg, mondja erre a Maris, adott érte pálinkát, és akkó a Mucur megin ekezdett kiabányi vele, te bűdös kurva, a gyerekek kitő vannak, azok kitő, tőled, te marha, tosszá má meg. A Mucur meg úgy csináta, hogy verte is közbe a Marist, hol a pálinka, hova raktad, a Maris meg üvötött, hol azé mer aszonta jó, hol meg, hogy ez fáj, ez fáj, te marha. Marha vagyok, mer olyan vagy, megőnélek, de nem akarok börtönbe menni, micsinász te velem, te mocsok, hogy lehánám a pinádat, mer az olyan, hogy mindenki belelógattya. Nyomjad Mucur, nyomjad. Te kurva, te ribanc, monta a Mucur, most aggyad nekem is, amit másnak attá, mer ez az enyim. Tosszá, Mucur, tosszá!

Azé engem is kicsit kivert a víz, mer mégiscsak az vót ott, a sok kiabálás mögött, ami jó. Nyomjad, Mucur. Te bűdös kurva, téged mindenki megtoszhat, de most az enyim vagy, és szétbaszom a pinádat. Basszad, basszad,

monta a Maris, toszá má meg. A gyerekek ott bógtek a szalmán, ahol régen biztosan kisbornyúk heverték. A bornyú anyja is külömb vót, mind ezek az anyák, mind az enyim is vót, akik csak szútek bele a világba, oszt azt csináták, amit csinátak, mink meg ott hevertünk a szalmán a kicsikke, mer azok
26 nem is tutták, mi van, csak én tuttam, mosmá tuggyák azok is, mer aki így nyó fő, megtanúja, de akkó még csak azt kértik, hogy nem mesész nekünk, oszt montam nekik valamit, mindegy hogy mit, mer nem figyetek, csak azt akarták, hogy hajják, hogy valaki beszé. Ecce vót egy báránka, oszt Karcsinak hítták, oszt szerettik, mer má aluttak, nem köllött a mesét modani, hogy mi lett azza a báránkáva, meg oszt bent is csönd vót, én meg arra gondótam, nem akarok cigán lenni, osztán hallottam megin a halottakot, hogy gyűnnek értem, mind máskor is, kaszával a csontok.

Ahogy lehetett, ekötöztem, mer vót ez a gyerek, nem ötet akartam, de ő vót, akkor aszt kő akarni, aki vót, a Mamika is monta, hogy meg lehet szeretni azt, aki lesz, nem kő az a nagy szerelem, mer egyik is olyan, mind a másik, ha nem bánt, meg csinája, amit csináni kő, hogy gyerek, meg nem iszik annyit, akkó jó, mer nem akar senki mást, csak azt, hogy ez legyen, oszt minden emberbe megvan az, ami ehő köll. Hozzá kő szoknyi ahhoz, ami lett, mer nincsen más, csak az, ami van. Csak egy szekeret lehet tónyi. Nekem meg ez lett, ez a gyerek, a Csaba, az vót a neve, most is az, de nem tuttam, hogy milyen, amikó még csak az vót, hogy ez van.

Különben soha nem bántott, nem olyan vót, mind a néger, csak nem csinát semmit, olyan ganaj vót, hogy még bántani se. Űt a tévé előtt, oszt nézte a sorozatokat, meg a reklámokat is, meg mindent, jó olyan szerelmes sorozatokat nézni, én is leűtem néha, ha vót időm, meg befekűttem az ágyba is, oszt vártam, hátha arra gondó, hogy megfog ott, ahó meg kő, mer a tévébe is az van, de nem fogott meg, mer nem akarta megemeni a kezit, csak űt, oszt nézte a képet, csak azt csináta, mer aszonta, beteg neki az idege. Mondta, hogy rosszú van, ha emberek közé megy. Mi van akkó, kérdeztem, de aszt vártam, hogy rám csúsztassa a kezit, oda, ahol jó érezni, hogy ott van. Hát olyan, monta, hogy kiveri a veríték, meg szédű. De akkó nem veri ki a veríték, amikó megeszi a gyerekek elő az ebédet, akkó nem szédű, mindent megtalá, nem lehet edugni, ha a gyerek kapott a Mamikátó valamit, egy csokit, azt is megtaláta, oszt megette, ha a gyerek nem látta, akkó, ha efogyott, visszaűt a tévéhő nézni. Mire gondósz, kérdeztem tőle, mé mire kőne, monta, nem gondolok semmire. Rám, montam. Rád se, monta.

Amikó egyűttem a temetőtó, akkó még gondótam, más lesz, mer kicsit más is vót, meg az is jó vót, hogy má nem köllött hallgatni, ahogy a pap temet, meg nem köllött fényi, hogy a halottak kimásznak a sírbó, oszt evisznek. Jó vót egy darabig az Őrzsineí házába. Biztos bánta, hogy egy cigánnal, mer én cigán vótam, szégýöte, de paraszt nem lett vóna neki, mer nem vót

semmije, hiába dógoztak annyit az apja is, meg az anyja is, nem vót nekik semmi, csak erőköttek, de nem tuttak összedógozni semmit, nem olyanok vótak, mind a Fiatalpapa, mer az tutta, hogy mit kő dógozni, mit kő ütetni, amibő píz van. Meséte a Mamika, hogy mennyi píz vót akkó, hogy aszt vettek, amit akartak, meg vót nekik minden, ami csak az orvosnak vót, olyan is, ha monták a gyerekek, hogy most ez Pesten ennyibe meg anynyiba kerú, akkó csak odaatták nekik aszt a píz, oszt megvettik maguknak. De az én uram anyja meg apja csak kijártak a mezőre, oszt kapátak, meg kaszátak, de píz nem vót belőle, oszt a gyereküknek se tuttak anni. Mibő is tuttak vóna, a semmibő nem lehet, meg nem is tutták taníttatni, mer a gyerek nem is akart tanúni, semmihö nem értett, semmire nem lehetett hasznáni. Ekütték Gyarmatra iskolába, mer mindenkit ekütték, de nem tanút meg ott semmit, oszt a végin visszagyütt, pedig még a cigánok is evégeztik, még a néger is nehézgépközelő vót, neki is vót szakmája, de ennek az embernek nem lett. Montam is a Mamiknak, micsinájak vele, mindegy mit mondok, egyik fülin be, a másikon ki, mindha nem is beszétem vóna. Legalább nem ver, monta a Mamika. Jobb vóna, ha verne, legalább csinána valamit, olyan, mind a gaz, csak nyő, oszt issza a vizet, de nem mozdú meg, ha belerúgok, akkó se. Legalább csak vizet iszik, monta a Mamika, az legalább ingyen van. Még csak az kőne, hogy pálinkát, hát akkó má ténleg, az mi vóna, milyen élet, de így is semmilyen. Hiába kérdezek tőle valamit, nem mond semmit, nem is tud má beszényi, olyan, hogy néma. Mé lett nekem ez, mé büntetett az isten, pedig én nem tettem senkinek rosszat, nem vagyok olyan, mind az Őrzsínéni vót.

Ott van neked, mondta akkó a Mamika, a Bernike, meg a másik gyerek is, aki meg rendes, nincs neki hibája, a Timike, abbó a gyerekbő lesz valami, monta, mer akkor az látszott, hogy lesz, nem is nézett ki cigánnak, azé vót jó, hogy a Csaba nem vót cigán, mer örököte azt, hogy nem úgy néz ki, mind az, akire mingyá, ahogy ránéznek, aszongyák, hogy vi-gyázzá, ez cigán, tedd a bukszádra a kezedet, meg teccő, de nem köllesz nekem, mer a cigán csak kurva lehet, mer úgy van a cigánokná, hogy annak aggyák a pinájukat, aki épp ott van, nincs olyan, hogy az ura. Nem, a Timirő ezt nem gondója senki, mer neki nem cigán kívú semmi, csak a vére, kívú apja, de belú olyan, mind az a nő, aki engem szűt, de akkó még nem tuttuk, csak később ütött ki belőle a vér. Mer a vér olyan, hogy hijába neveled, akkó is elő-gyün eccer.

Maraggy vele, monta a Mamika, a ganaj emberre, mer az úgy rendes dolog, meg majd, ha most rossz, jó lesz később, változik minden. Mamika ez má az, ami később van, montam, ez má csak rosszabb lesz, mer évrő évre rosszabb vót. Nekem köllött az a másik ember, mer hiányzott az ember, mer én

nem vagyok olyan, hogy egyedű. Mikó jánka vótam, akkó is mentem az iskolai bálba, oszt ott vót, hogy körbeátunk, oszt énekőtük, kívű a fiúk, belű a jányok, hogy sóder, sóder a lábam alatt, aki itt a legszebb, tőlem puszit kap.

28 Tuttam, kitő akarok, de én mindig egyedű marattam, mer a cigánnak senki nem akart csókot anni. Arrébb lépett, hogy úgy látsson, a másikho ért, és hiába vót ott má valaki más, nem lépett vissza hozzám, az se, akitő akartam, mer senki nem akar a cigántó illet, ha lássák, de mikó sötétbe mentünk haza, oszt az a gyerek pont arra lakott, az micsinát, hát érzem a kezit a lábaim között. Sötétbe csak én köllöttem neki. Akartam, hogy legyen ott a keze, de nem hagyhattam, mer én nem vagyok kurva, oszt montam neki, hogy te mit gondósz rólam, hogy mikó meg sötét van, ezt lehet velem csinányi. Aszonta, hogy lehet, meg még aszt is, hogy szeret, de csak a lábam közé akart nyúni, mer a klubba ott még szembe se akart áni velem, mer kiröhögték vóna a többi gyerekek, hogy mi van, a cigánnal milyen vót, büdös vót a szája. Ellöktem a kezit a sötétbe, mer nekem ne tegye oda az ilyen, de átfutott rajtam valami, hogy megfogott ott valamit, mer én ténleg olyan vótam, hogy szerettem, ha szerelmes vagyok, és ezé lett az az ember is, aki miatt a pálinka köllött, hogy vigyem neki, mer akkó abba vótam szerelmes, az meg olyan, hogy az ember mindent megcsiná a másiké, a pálinkát is.

Montam is a Mamikának, hogy csak azé az emberé, azé köllött azt csinányi. Legalább olyan embert tanátá vóna, monta a Mamika, aki nem olyan, mind akit tanátá, mer az milyen, hogy a pálinka miatt le van százalékóva, meg járnýi se tud rendesen, csak az aszthalho az üvegé, oszt má megy is vissza a sezlonra, meg öreg is hozzád, mer hány éves, annyi hogy sok, és még többnek is néz ki. Én meg montam a Mamikának, hogy csak ilyen jut, mer cigán vagyok, meg nincs nekem má fogam, az egész kirohott a szájambó, oszt így kinek kőnék, hiába vagyok még olyan, hogy nagyon akarok, meg még fiatal, mer fiatal vótam, engem nem akar olyan, aki kinez valahogy, nekem meg meg is tetszett ez az ember, néztem ott a kocsmába, ahová ejárt, oszt addig néztem, hogy megteccett. Csak az tud megtecceni, aki van, aki nincs, az nem, az csak a tévébe van, a sorozatokba, de ez az ember rendesen vót, minden nap, minden nap ugyanott, nem köllött keresni, mindha várt vóna rám, hogy mikó gyüvök, oszt én mentem is, amikó a kocsmába, oda, amikó a házáho, oda.

Traktorista vót korábban, de lett neki betegsége, meg nem is engettik má a traktorra, csak ha nagyon köllött, vagy a többi traktoros má nem vót ott, mer ementek valahova máshova dógozni, ahol többet fizettek, no akkó még, de azóta má akkó se, má le van százalékóva száz százalékkal, de a száz százalék se vót elig a pálinkára. Száz százalékos ember vagyok, monta a kocsmába, oszt nagyot nevetett, meg akkó a többiek is nevettek, meg hogy akkó ez fölkhívás, hogy ki hoz neki pálinkát, a többiek meg monták, hogy te mikó fizetté. Amikó meggyün a nyugdíj. Nem fizetté akkó se, mer megattad

a tartozásod, oszt nem maratt semmi. De mennyit fizettem, amikó még a traktoron vótam, monta. Arra meg ki emlékszik, mer mikó vót. Az ember meg monta, hogy mit csinájjon, ha má nem annak neki traktort, mer le van százalékóva, meg mosmá hiába is annának, mer nem tunná benyomni a pedálokat annyira szarráment a lába, tiszta érszűkület, meg azé vót más világ is, akkó régen, soha nem kérdezte, hogy mé mindig ő fizet. Nem mindig te fizetté, mondta valamelyik. Pedig ő fizetett, mer emlékezett rá, monta máskor nekem is, hogy csak elővette az ezreseket a mukásnadrág zsebéből, oszt szót a kocsmárosnak, hogy akkó minden haverjének tőccsön, az meg tőtött. Addig, amig van pízéd, mindenki barát, monta a Mamika, de ha nincs má, egy se marad. Oszt annak az embernek ténleg nem is marat a végin valaki, aszt hiszem, én vittem neki egy pohárral, mer megsajnátam, hogy akar inni, oszt nincs neki, mer akkó már tetszett nekem, meg vót is pízem, mer az almásba vótam akkor almát szenni, abbó. Oszt tudott örüni annak, hogy kapott, mingyá meg is fogott, belemart a testembe, de montam, hogy azé ezt most nem kő csináni, oszt hazamentem vele, ott má engettem, hogy csinája. Akkó má úgy vót velem, hogy má régen nem vót jó senkive, mer nem vótam senkive, úgyhogy nagyon akartam, úgyhogy mindentő jó vót, a kezitő is, oszt mikó má háromszor is, meg őneki is jó lett, monta, hogy hozzak inni, montam, hogy hozok, mer még vót pízem, oszt gondótam, ha hozok, ez is olyan lesz, mind a néger vót, hogy még akarja csináni, mer én akartam vóna, egész este, meg éjje is. Nekem, ha ez megvan, akkó minden jó, akkó má nem kő semmi. De ő nem úgy vót, neki köllött a pálinka, akkó is, ha velem vót.

Azt a pálinkát, monta a Mamika, arró amit eloptam tőle, vagy nem loptam, csak bementem, amikó a Mamika a temetőbe vót, láttam, hogy emegy, szalattam, hogy kész legyek, mire visszaér, mer má nem sokáig van ott, olyan régen meghatak má az Öregpapa is, meg a Fialalpapa is, hogy nem maratt sokáig. Kította a virágokat, meg ement, öntözőkannáva hozott vizet, van ott csap, oszt má gyütt is vissza, nem ádogát a sírná, mind régen, néha megkapáta a sír körú, vagy kihúzta a gazokat. Gyorsan bementem a kamrába, no, mi van kutya, jó vagy, még szótam a kutyáho, mer a kutyát is szerettem, az része vót a Mamikának, oszt tőtöttem belőle, azokbó a marha nagy műanyagballonokbó, de mellément, mer nem vót ott a tőcsér, be meg nem akartam menni a házba, mer én nem akartam, hogy a Mamika asziggye, valamit ellopok, hogy a konyhafiókbó kiveszem a pízét, amit a krumplió kapott attó, aki tudott érte fizetni. Tuttam, hogy ott van, nem is vette vóna észre, ha kiveszek keveset, mer csak úgy bele vótak dobáva az ezresek meg ötszázások a fiókba, de az a Mamikájé, nem az enyim. Azt a pálinkát, monta a Mamika, az Öregpapa főzte még, amikó ét, a Fialalpapa má nem,

mer nem úgy van, hogy úgy hanak az emberek, hogy először az öreg, asztán a fiatal, hogy amíg az öreg é, addig nem kerű sorra a fiatal, nem, mer először meghalhat a fiatal, és meg is hat, az öreg meg még ott maratt, hogy gondó-
30 koggyon a pálinkán, amin nem gondózkodhatott, amikó még a Fiatal-
papa ét.

Hát az olyan vót, monta a Mamika, hogy nagyon szerette őtet a Fiatalpapa, olyan vót, hogy mindent megvett neki, hogy főmentek Pestre, oszt ementek a rokonokho, mer azé a rokonoknak is jó vót látni olyat, aki ott-hon é, nem ott, ahol ők étek, mer ők is otthon akartak vóna éni, de itt ma-rattak, mer itt vót a munka. Jó vót látni olyanokat, akiket má akkor is láttak, amikó gyerekek vótak, meg persze jó vót, hogy egy nagy kenyeret is vittek, akkó még nem az én édesapám sütötte, hanem othon sütöttik a Mamikáék a kenyeret, meg vittek egy szakajtó tojást, mer nem megy az ember üres kézze, oszt monták, hogy milyen jó helen laknak, hát olyan hel itt a faluba nincsen, mé lenne, hát nem kő emeletet építeni, mer van elég hel, meg alig van ember. Hát itt marha sok van, monta a Fiatalpapa, emberbő, meg házbő.

Mentünk a rokonokho, monta a Mamika, meg hogy, no, milyen roko-nok vótak, hogy az asszony összegyűtt a lépcsőházba egy orvossal, mer oda járt takarítani, oszt hát összetakarítottak egy gyereket, alig hogy megszüte, má börtönbe is kerűt, nem a főorvos miatt, mer különben aszonták, hogy fő-orvos vót, mer úgy jobban hangzik, hogy fő lett csináva, de nem akarkitő, meg nem is a férjitő, hanem egy főorvostő. Főcsináta a főorvos, monta a Ma-mika, és nevetett, de ilyené senki nem kerű börtönbe, mer ezt lehet, hanem mer máshol is takarított, oszt mi lett, evitte a dógokat, amiket tanát. Annyi minden van itt, gondóta, észre se veszik, ha hiányzik valami, de észrevettik, mer akinek sok van, arra a sokra is nagyon tud figyelni, de ő eszt nem tutta, evitte, elatta, oszt rá lehetett bizonyítani, hogy ő vót, no, ez má milyen asz-szony, oszt nem is vót cigán. Amikó emonta ez az ember, a rokon, hogy mi vót, má jó be vót rúgva, mer mindenki iszik, aki ember, csak az én uram nem, mer az a csokit szereti, azt is szereti, amit a Mamika kűd a Bernikének, az italt nem. Hát akkó a Fiatalpapa monta ennek a rokonnak, hogy az én feleségem ilyet, biztos a várostó van, hogy ilyen lett az Ilonka, mer nem ilyennek nőtt föl, ha otthon marad, olyan maratt vóna, mind az ő felesége. A rokon meg monta, hogy iszik még egy pohárra, mer másképp nem lehet evisenyi, ami történt. Igyá Bandi, monta a Fiatalpapa, mire a Bandi meg, hogy de jó neked, Janikám, mennyire jó, hogy neked ilyen asszony jutott. Az biztos, hogy a Ma-mikáró ilyet nem is lehetne eképzni, mer a Mamika szerette a Fiatalpapát, néha azé biztos gondót arra az orosz tisztre, meg hogy Moszkvába mennek vele, de má csak néha, meg az orosz má halott is vót.

A Fiatalpapa meg amikó ementek a rokontő, mentek a Korvinba, és vettek ruhát, azt, amit a Mamika akart, mer a píz ilyenkor nem számított,

és a Fialapapa akkor kihúzta magát, mer olyan büszke vót arra, hogy vett a Mamikának ruhát, meséte a Mamika, hogy nem is ő örít a ruhának, hanem az ura. Azt gondóták, ha főnyőnek a gyerekek, meg megkapnak mindent tőlük, amit megkaphatnak, mer a Fialapapa nagyon tutta, mibő lehet pízhez jutni, na akkó vesznek a gyerekeknek is házat Pesten, meg maguknak is, oszt nem dógoznak soha többet, csak jáccannak az onokákkal, mer megérdemlik, azé dógoztak, azé nem tuttak jáccani a gyerekekkel, csak azt mondani, hogy megyünk kapányi a fődekre, mer harmadost vállaltunk, meg felest, meg fóliázunk is, meg a tyúkoknak is kő enni annyi. A Fialapapa tutta mibő van píz, oszt lett is, ezé tutta megvenni azt, amit a Mamika akart a Korvinba, de má neki hiába lett, csak annyi jutott belőle, hogy megszámotha, és monta, hogy ma is mennyit kerestünk, mer nem tuttak ekötözni Pestre, mer meghat, a kötözés előtt. Meg hát a gyerekek se marattak Pesten, minek kötöztek vóna, ha életbe marad.

Nem az van, amit akar az ember, az van, ami lesz, monta a Mamika, hogy nem ezt tervezték a Fialapapáva, másra gondóták, hogy lesz, mer az neki olyan vót, hogy köllött, hogy mindig tervezzenek valamit, mer kő olyan, hogy mit akar az ember. Nekem is kőne arra gondónyi, mit akarok, nem csak éni bele a vakvilágba, ezt monta, meg hogy az a részeges traktoros, aki má rég nem traktoros, má menni se tud, öreg is, meg mindig iszik, csak akó nincs pohár a kezibe, ha kiesik belőle, az egy senki, azzal csak rosszú járok, mer azza jó nem lehet járnyi. Majnem ő is megharagudott rám a pálinka miatt, erre is gondójak, s ha ő megharagszik, hova megyek, mer annak az embernek nem én köllök, csak egy olyan ember, aki visz neki pálinkát, ha rákasztaná a Bundásra az üveget, a kutyát úgy hitták, akkó az is jó vóna neki, mer leakasztaná róla, nem is tunná, hogy nem te hoztad. Megsimogat, montam. A Bundást is megsimogatná, monta, a pálinka miatt, meg hogy azt a pálinkát, aszt még az Öregpapa tette e, mer ő még akkó ét, amikó etette, ha a Fialapapa is él, akó nem biztos, hogy eltehetete vóna, mer a Fialapapa mindent irányított, hogy mit, hova kő tenni, monta is az Öregmama, ha nem hal meg, akkó ők vannak most a temetőbe, mer olyan nehéz vót vele együtt, mer ha nem úgy vót, ahogy akarta, akkó csak hallgatott, oszt nem szót egy szót se, még a gyerekekhe se, mer ilyen természete vót. De amikó az unokatesvére emonta, hogy milyen lett a felesége a városba, hogy a főorvos, a lopás nem érdeköte az unokatestvért, csak a főorvos, mer lopni aszt lehet, mer arra nem megy rá a házasság, meg a család, nem így van, Janikám? De így van, monta a Fialapapa, meg hogy nem gondótam vóna, hogy ez lesz, amikó még gyerekek vótunk, oszt a háború után tőtenyeket, meg puszkákat gyűjtöttünk a réten. Hát nem, monta a rokon, oszt eszükbe jutott, hogy

milyen jó vót akkor, hogy senki nem tuggya, mi lesz, nem akkó, amikor akkó van, de azé rosszra, pláne ilyen rosszra, mind a főorvos, senki nem mer gondóni, meg az Ilonka olyan szép jánka vót, hogy mindenki irigykedett, hogy ezé a rokoné lett. Mit tud ez a rokon, hogy az övé lett, mondogatták, 32 hát a Pestet tutta, mer az a jánka oda akart menni, mer neki az ura csak egy lépcső vót, hogy ejusson Pestre, aszt nem gondóta, hogy a végin Márianosztrára kerű, ami majnem ott van, ahó született. Még iszok egy pohárral, monta a rokon, nem iszó, Jani? Nem, mer vezetek, oszt a jogsi, nem kockáztatok. Haverok a rendőrök, nem lesz semmi. De Ipolydamásdon nem. Ipolydamásd, má efelejtettem, hogy ilyen falu is van. Oszt monta a Fialapapa, hogy majd emúlik ez is, mer minden emúlik, a rossz is, meg még van a vásárlás, hogy menni kő, akkó ementek a Korvinba, és a Mamika azt kérhetett, ezt má montam, de nekem nagyon tetszik, mer ilyet én még soha nem étém át, azt vett, amit akart, főleg azután, hogy mit tudott meg a Fialapapa a rokona feleségirő. Mindent vehetett, csak annyit mondott a Fialapapa, hogy de csak olyat, ami kő. Olyan vót a Fialapapa, monta a Mamika, hogy mindent odaadott neki, amit akart vóna, mi kő, főggő, szoknya, ing, cipő, mindent, csak hát nem tudta elig ideig anni, mer hát meghat korábban, mind köllött vóna.

Az Öregmamikáék így osztán életbe marattak, és az Öregpapa főzhetett kedvire pálinkát, amennyit akart, nem vót ott a Fialapapa, hogy azt mondja, hogy mi a lófasznak annyi pálinka, meg azt nem tuggya maga meginni, ide fognak járni venni a falubó, mindenféle részeg. Ezt monta vóna, mer ahó sok pálinka vót, ott odajártak az emberek regge, hogy akkó ócsóbb, mind a kocsmába, meg közelebb is van, amíg elérnek a kocsmáho, vagy a kisbódho, má van egy kis meleg a gyomrukba, jobban megy az út a bódig. A Fialapapa nem ivott pálinkát, ebbe olyan vót, mind az uram, montam is a Mamikának, hogy mikó választottam, majnem etalátam. Majnem, jánka, majnem, monta a Mamika és nevetett, a pálinkába etalátad, másba meg nem. Kiabát vóna a Fialapapa az Öregpapával, a pálinka miatt, főleg, hogy neki nem jutott ilyen az eszibe. Az Öregpapa meg mondta vóna, hogy itt van a földön a barack, csak össze kő szenni, kifizeted a főzetést, annyiba van, meg a szilva, az is, csak megrázod vagy megvered a fát, oszt ott van, csak főzetni kő, azt kifizeted, oszt mennyive többet ér, mind a semmi, ami csak a fák alatt rohad e.

A pálinka érték, az mindig érték lesz, és ebbe az Öregpapának igaza vót, mer amikő meghat, vót vagy három hekto pálinka, amibő a Mamika fizette az embereket, ha gyüttek fát hasogatni, vagy meghozták a búzát, vagy megszántották a ház mögött a földet. Itt van, Lajoskám, monta a Mamika, egy üveg pálinka, elig lesz? Elig, elig Mamika, meg ezt nem lássa az adóhatóság meg a fináncok, és nevet, mer a feleségire gondót, náluk az vót az adóhatóság, este kiforgassa az ember zsebeit, hogy keresett-e valamit pluszba, oszt

eteszi, mikor másnap a kocsmába akart fizetni, nem vót má semmi a zsebibe. Má megin nem hoztá píz, Lajoskám, há nem fizetnek a szántásé, a Lajos meg ott vót megzavarodva, hogy há hova lett a píz, amit tegnap keresett, de a pálinka olyan, hogy az csak akkó nincs, ha ő megissza, meg is itta mindig, oszt azé se vette észre, hogy az asszon kiveszi a zsebibő a píz, mer má alutt, amikő ez vót, mer annyira berűgott a Mamika pálikájátó, mer fél liter, az má nem kevés, főleg ha eccerre van megíva, mielőtt hazament a gépállomásró, mer ott köllött hanni a traktort, oszt ahogy leszát, kibontotta az üveget, oszt úgy itta, mindha vizet inna, olyan szép, világos pálinka is vót, tiszta, gyümölcsbő lett csináva, nem cukorbő, olyan vót, hogy érezni lehetett rajta a szilva ízit, mind a gyógyszer, olyan vót, mondogatta is máskor a Mamikának, hogy akkó megin az a pálinka lesz az ára, mer az olyan, hogy csak jó tud lenni tőle az ember. 33

A pálinka az érték, monta az Öregpapa, mindig is érték vót, a zsidók tutták, hogy aranyba kő fektetni, mer az arany mindig arany, ezé bontották e a zsidó templomot a Lék, azt monta mindenki a faluba, hogy megtalálják az aranyat, amit odagyuktak a zsidók, de ha meg is taláták, nem monták el senkinek, és úgy csinátak, mind előtte, mikő még nem taláták meg, hogy a döggútból ettek. Ezé nem érdemes gazdagnak lenni, hogy semmi nem vátozik, csak úgy ész, mind korábban, de ha nem úgy ész, akkó meg rádkűdik a rendőröket, hogy mé tunnak a Lék most a bódba húst venni, oszt a rendőrök megtalálják az aranyat, amit kiszettek a falakbő, mind a Lajosbácsi biciglijét meg a Valinéni krumpliját. A zsidók aranyba tettik a pízüket, monta az Öregpapa, de mi nem vagyunk zsidók, akkó mibe fektessük, meg se ismerjük, hogy mi az arany, hát akkó olyanba kő fektetni, amit fölismerünk, az meg nem más, monta az Öregpapa, mind a pálinka. Pálinkába kő fektetni a megtakarítást. Az Öregmama meg monta, mer olyan vót kicsit az is, mind a Fialalpapa, ami neki nem teccett, az rossz vót, meg amit nem ő talát ki, az rossz vót, monta, hogy mit akar, öregem elinnya az eszit, mire az Öregpapa monta, hogy ő mindig csak egy pohárkáva iszik regge, neki az pont elig, és eddig is ihatott vóna kettőve, de nem iszik, mer neki egy kő, neki ez most csak a befektetés miatt érdekes, hogy legyen a nehéz időkre valami tartalék, oszt ez olyan, hogy ennek csak fölfelé megy az ára, és mindig e lehet anni, akkor is, ha má píz nincs is, akkó is aszondod, hogy ezé a dologé adok egy liter pálinkát, a másik meg mongya, hogy ez megéri neki, mer a pálinka mindig érték, ha megissza, azé, ha nem, azé, mer ő is e tuggya cseréni valamire, olyanra, amit szivesebben megiszik, vagy ha gyomorbeteg, vagy májbeteg, akkor valami másra, a patikába is adnak érte gyógyszert, még fő se kő íratni, mer a patikába gyógyszer az van, de pálinka nincs, és mibő igyon akkor a patikus, mer a patikus is iszik, akkó is, ha nő, másképp nem is birná abba a

marha gyógyszerszagba, meg ott is hatta az ura, a gyerekek meg má ekötöztek, mi csinájón esténként. Gondóni kő a hét szűk esztendőre is, monta az Öregpapa, nagyon hitt istenbe, a háború óta, mer megmenekűt azé, oszt mindig mondott valamit a Bibliábó. Ezé lett az a sok pálinka, amit én evittem az új embernek, nem mindet, mer a Mamika is hasznáta a szántásé, meg amikó gyütt egy ember, és fővágta neki a fát télire, evittem, mer nagyon szomjazott rá, én meg az emberre vótam szomjas, mer otthon má nem vót ember, csak galiba, aki csak azé vót, hogy legyen mit kerűgetni a házba, meg aki miatt nem lehetett eférnyi rendesen az ágyba, mer ott terpszkedett. Ami nem kő, az csak útba van.

Az Öregpapa pálinkájábó még mindig van, kérdezte az új ember, mer híre vót annak a pálinkának, hogy orvosság. Abba a pálinkában vót benne az Öregpapa emléke, monta a Mamika, mindig eszembe jut róla, meg az is, hogy hány évig nem vót édesapám, mer a háborúba evittik, oszt még utána se engedtek haza, hiába maratt élve, hogy azé neki nem fizet senki kártértést.

Van még belőle, kérdezte az ember, montam, hogy van, akó hozzá má belőle, mer az olyan, hogy abba csak gyümőcs van, a gyümőcs meg egésséges, monta, és rám vágott a bottyáva, mer bottal járt, ha járt, érszűkület vót a lábába a pálinkátó, ez olyan rossz, monta, hogy bottal kő járni, hogy inni kő, mer aszonta efelejtí, hogy van ez a rossz, ha ihat. Oszt hiába vót olyan sok, a végín efogyott az Öregpapa pálinkája is, minden efogy eccer, ha csak evesző belőle, és nem raksz hozzá, oszt mi lett, hogy aszonta az az ember, hogy hol a pálinka, mondom efogyott. Efogyott? E. Ha nem hozó, monta, ne is gyere, akkó minek gyűsz, csak, hogy itt legyé? Nem szerető, kérdeztem tőle, ő meg monta, hogy csak úgy szeret, hogy pálinkáva együtt. Pálinka nékű nem, kérdeztem tőle. Pálinka nékű én semmit nem szeretek, monta. Akkó én nagyon bőgtem ott, hogy nincs honnét vegyek, akkó meg monta, hogy kérjek pízta Mamikátó. A Mamikátó? Más úgyse ad, monta, ha köll nekem, akkó köll a pálinka is. De én nem akartam kérni a Mamikátó, mer szégyőtem magam a pálinka miatt, hogy elloptam, de végű mégiscsak kértem, de azt montam neki, hogy a Bernikének akarok venni valami szép ruhát, mer azt láttam a picon, hogy árúnak. Bernikére adott, pálinkára nem adott vóna, ezé köllött a Bernikét mondani.